

УДК 81'25+81'373.612.2:796/799

Подвойська О. В.,
кандидат філологічних наук, доцент,
в.о. завідувача кафедри німецької мови,
Київський національний економічний університет
ім. Вадима Гетьмана,
Херсонський національний технічний університет

Носаченко В. В.,
студентка,
Херсонський національний технічний університет

МАРКЕРИ АВТЕНТИЧНОСТІ У НІМЕЦЬКО- УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ СПОРТИВНИХ ІНТЕРВ'Ю (НА МАТЕРІАЛІ ДИСКУРСУ ОЛІВЕРА КАНА)

У нашій роботі під маркерами автентичності у спортивному інтерв'ю, слідом за Г. Т. Крижанівською, ми розуміємо лінгвопрагматичні та стилістичні сигнали, за якими адресат упізнає правдивий, послідовний і впізнаваний голос мовця [4]. До них О. М. Колупаєва та О. О. Саламатіна відносять ввічливі звертання і пом'якшувальні вставки, риторичні питання та парцеляції, розмовні ідіоми з виразним темпо-ритмом, стабільні назви «я»-ролей, звуконаслідування, а також інтенсивна, проте нормативна тілесна метафорика [3; 5]. Саме ці елементи формують ефект присутності і підтримують довіру до героя, а відтак у перекладі мають відтворюватися з урахуванням скопусу, жанрових очікувань цільової аудиторії та норм сучасної медійної української мови [2; 6; 10; 1]. Як наголошує М. Бейкер, усталені мовні конвенції та локальні норми керують тим, як саме переноситься «голос» між культурами, отже, перекладачеві важливо узгодити прагматику, стиль і очікувані ефекти в цільовій мові [8, с. 9].

Серед ключових маркерів німецькомовної біографії Олівера Кана «Ich. Erfolg kommt von innen» [9] під час мовностилістичного аналізу було виявлено насамперед адресність і пом'якшення, адже саме вони вибудовують безпечну дистанцію і, водночас, тримають відчуття близької розмови. Показово структуровано вислів, де автор нівелює потенційний пафос короткою інсерцією ввічливості: *Erfolg ist, bitte*

erschrecken Sie jetzt nicht, wenn jemand Ihren Nachruf verfasst und mit ruhigem Gewissen schreibt: «Er hatte sein Leben lang Erfolg» [9, с. 27]. В українському перекладі доречно зберегти і саме звертання, і його місце всередині фрази, зокрема «*Успіх – це, прошу, тільки не лякайтеся, коли хтось напише ваш некролог...*», адже так утримується контакт з адресатом і форматна коректність медійного мовлення [2, с. 98].

Маркерами автентичності у досліджуваному дискурсі виступають також риторичні питання та парцеляції, які забезпечують природний хід усного мовлення і переносять відтінки самоідентифікації. Звернімося до двочленної самоозначальної конструкції: *Authentizität? Was soll das denn sein?* [9, с. 28]. В українському відтворенні варто зберегти цю двочленність – «*Автентичність? А що це, власне, make?*» – не замінюючи її просто дефініцією, оскільки саме короткі такти, як показують сучасні студії медіалінгвістики, утримують ефект усності і динаміку сприйняття [1, с. 28; 7, с. 130].

Безпосередньо пов'язаний також і темпо-ритм мовлення, який у спортивному дискурсі часто керується розмовними ідіомами. Калькування тут небажане, адже воно порушує ритм і знижує переконливість. В автобіографії Кана формула рішучості вибудована як колоквиалізм із кульмінаційним виділенням: *Ich will nicht lange fackeln – die Kraft kommt: von innen!* [9, с. 28]. Український відповідник «*Не хочу довго зволікати – сила приходить ізсередини!*» утримує динаміку і фінальний акцент, але немає отого ефекту розмовності, і так би мовити, інтимності, яка також може бути маркером. Бо розмовні елементи в офіційних інтерв'ю – поза нормою. Саме такі рішення узгоджуються з жанровою адекватністю публіцистичного мовлення, на чому наголошує і Дж. Мандей [10, с. 112].

Переходячи від локальних інтонацій до цілісної картини образу, зосередимося на стабільних назвах «я»-ролей. У межах наведених фрагментів рамку задано чітко, що полегшує термінологічне впорядкування в перекладі: *Ich sehe bei mir im Wesentlichen drei Ich-Rollen* [9, с. 32]. Далі автор називає їх послідовно, без додаткових коментарів: *Ich bin das «private Ich», Ich bin das «Wettkampf-Ich», Und ich bin die «Ware Ich»* [9, с. 32]. Українською, за логікою медійного дискурсу, доцільно фіксувати відповідники *Я-особисте, Я-змагання, Я-бренд*, витримуючи однакову графіку (велика «Я», дефісна модель). Як засвідчують сучасні праці з медіалінгвістики, стабільність термінів допомагає читачеві не «губитися» між ролями і не вимагає додаткових пояснень у ході інтерв'ю [1, с. 28]. До цієї рамки безпосередньо прилягає принцип адресації аудиторіям, що також важливо тримати в термінологічній послідовності: *Je weniger Rollen Sie brauchen, um alle*

Ihre **Zielgruppen** zu erreichen oder zu bedienen, umso **authentischer** sind Sie [9, с. 31]. Тут стабільне вживання ролі та цільові аудиторії в українському тексті зменшують стилістичні переходи і підвищують прозорість сприйняття [2, с. 98].

Розглядаючи акустичний вимір, наголосимо на значущості звуконаслідування, яке додає емоційного ритму і, відповідно, формує ефект присутності. У кульмінації епізоду на полі фіксуємо виразні акустичні дублети: *Ich krieg den Ball trotzdem, obwohl ich mich schon ein bisschen strecken muss, und als ich mich wieder aufrichte, gönne ich mir ein halbes Sekündchen oder etwas mehr, in der ich mir den gegnerischen Stürmer «optisch zurechtlege», schließlich hatte er noch versucht, mir den Ball aus den Händen zu stochern. **Plop, plop, plop**, macht es da um mich herum...* [9, с. 36]. В українському перекладі природно подати це як «**пльоп, пльоп, пльоп** – лунає довкола мене», «**пльоп-пльоп-пльоп-пльоп**», адже така фонетика відповідає глухому «сухому» удару і не вносить невластивих водянистих асоціацій: «Я все ж таки отримую м'яч, хоча мені доводиться трохи потягнутися, а коли знову встаю, то даю собі півсекунди або трохи більше, щоб «візуально» зорієнтуватися в нападнику – зрештою, він намагався вибити м'яч у мене з рук. **Пльоп, пльоп, пльоп** – лунає довкола мене». У сучасних оглядах перекладознавства наголошується, що ономапоєя виконує сугестивну функцію і не має «нормалізуватися» до тиші, бо тоді втрачається потрібна напруга [8, с. 182].

На цьому тлі цілком доречно розглянути тілесну метафорику, яка додає змагальному «Я» відчутної сили і, разом з тим, має залишатися в межах літературної норми. В аналізованому тексті енергія жесту зчитується безпосередньо: *Wie ein Tier setze ich mich «zur Wehr» – und hätte zu diesem Zweck den Herrlich um ein Haar in den Hals gebissen* [9, с. 36–37]. У продовженні це посилюється рухом і візуальним образом: *In vollem Lauf hebe ich ab und fliege wie ein Kung-Fu-Kämpfer – ... – knapp am Dortmunder Spieler Stephane Chapuisat vorbei* [9, с. 36]. Переклад «**Як звір стаю до оборони – і ледь не вкусив за шию...**» та «... і лечу, наче майстер кунг-фу...» зберігає силу без зниження реєстру, що відповідає вимогам до публічної мови та принципам жанрової коректності [2, с. 98].

У ході аналізу практичного матеріалу увагу привертає і ритмізоване самоназивання – прийом, який стисло кодує образ у свідомості адресата і працює разом із ономапоєєю. В оригіналі це зроблено через повтор і дефісну композицію, що легко переноситься й українською: **Plop-plop-plop-der-Bananen-Kahn. Plop-plop-plop-der-Wilde. Plop-plop-plop-der-Unüberwindbare** [9, с. 37]. В українському

варіанті *«Пльоп-пльоп-пльоп-банановий-човен. Пльоп-пльоп-пльоп-дикун. Пльоп-пльоп-пльоп-непереможний»* ідентичний повтор та дефісна подача забезпечують той самий сугестивний ефект, не потребуючи зайвих коментарів і не руйнуючи ритм [8, с. 182]. Як слушно зауважує М. Бейкер, подібні «якорі» читачкої уваги спрацьовують найкраще саме тоді, коли не перевантажені раціоналізацією, бо їхня сила – у моделюванні відчуття, а не аргументації [8, с. 90].

Отже, маркери автентичності у спортивному інтерв'ю функціонують як єдина система. Ввічливі звертання підтримують довіру, риторичні питання і парцеляції зберігають усний ритм, розмовні ідіоми керують темпом і акцентами. Стабільні назви «я»-ролей структурують образ, ономапоєя додає «звук» сцени, а тілесна метафорика наповнює змагальне «я» енергією без втрати коректності. Узгодженість цих елементів у межах жанру забезпечує природне звучання голосу спортсмена українською і відтворює очікуваний ефект присутності.

Література

1. Вжеш Я. Л. Базові категорії медіалінгвістики: медіа-мова, медіа-дискурс, медіа-текст. *Нова філологія*. 2014. № 60. С. 23–27. URL : <https://surl.li/aurcih> (дата звернення: 22.09.2025).
2. Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. Теорія і практика перекладу : навч. посіб. Вінниця : Нова книга, 2006. 586 с.
3. Колупасва О. М. Мовна специфіка спортивних текстів в електронних ЗМІ (за матеріалами сайту football24.ua). *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Філологічні науки*. 2016. Вип. 42. С. 245–249.
4. Крижанівська Г. Т. Комунікативно-прагматичні та семантикостилістичні особливості медіа-жанру «інтерв'ю-монолог» (на матеріалі сучасних англomовних жіночих журналів) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 «Германські мови». Львів, 2011. 19 с.
5. Саламатіна О. О. Мовленнєвий жанр «інтерв'ю» в сучасній німецькомовній та україномовній пресі: функціональні та прагматичні ознаки : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15. Одеса, 2011. 20 с.
6. Стилiстика модерного часу : [колективна монографія до ювілею Заслуженого діяча науки і техніки України, члена-кореспондента НАН України, доктора філологічних наук, професора Лариси Шевченко]. К. : Видавництво Ліра-К, 2024. 464 с. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/50234/1/O_Styshov_statta_KUM_FUF_KiM.pdf (дата звернення: 22.09.2025).

7. Чернушенко Н. М. Парцеляція як засіб експресивного синтаксису української художньої літератури другої половини XX століття. *Лінгвістичні дослідження: збірник наукових праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди*. 2013. Вип. 35. С. 128–135. URL : <https://oaji.net/articles/2014/918-1401968556.pdf> (дата звернення: 22.09.2025).

8. Baker M., Saldanha G. (eds.). *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. 3rd ed. London; New York : Routledge, 2020. 718 p. URL : <https://surl.li/djtyqh> (дата звернення: 22.09.2025).

9. Kahn O. *Ich. Erfolg kommt von innen*. München : riva Verlag, 2019. 288 S.

10. Munday J. *Introducing Translation Studies: Theories and Applications*. [5th ed.]. London / New York : Routledge, 2016. 395 p. URL : <https://bayanbox.ir/view/7705183355480701681/Introducing-Translation-Studies.pdf> (дата звернення: 22.09.2025).